

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ ЩОДО РЕФОРМУВАННЯ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТАТУСУ УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

PROSPECTIVE DIRECTIONS FOR THE REFORM AND IMPROVEMENT OF THE LEGAL REGULATION OF THE STATUS OF UKRAINIAN REFUGEES IN THE EUROPEAN UNION

Чуєнко В.І., к.ю.н., доцент кафедри цивільно-правових дисциплін та міжнародного права

*Навчально-науковий інститут права імені Князя Володимир Великого
Міжрегіональної академії управління персоналом*

Красуцький В.В.,
доктор філософії у галузі права

Стаття присвячена важливій темі сучасної міграційної політики та правового регулювання статусу біженців з України в контексті євроінтеграції. У зв'язку зі складними подіями на території України та стрімким збільшенням кількості українських біженців, відкриваються нові виклики та можливості для їхнього легального статусу та інтеграції в країни Європейського Союзу.

У статті аналізується поточний стан правового регулювання статусу українських біженців в Європейському Союзі та визначаються проблеми, з якими стикаються ці біженці. Далі стаття висвітлює перспективні напрямки та можливі шляхи реформування та удосконалення цього правового регулювання з метою забезпечення кращого захисту прав та інтересів українських біженців, а також сприяння їхній ефективній інтеграції в європейське суспільство.

Одним із ключових напрямків є покращення процедур оцінки статусу біженця, зменшення адміністративних бар'єрів для отримання цього статусу та встановлення швидких та ефективних механізмів апеляції. Також важливо розглянути можливість розширення списку основ, на підставі яких може бути надано статус біженця, враховуючи специфічні ситуації, з якими стикаються українські біженці.

Наступним важливим аспектом є підтримка та інтеграція біженців після надання їм статусу. Це включає в себе надання доступу до освіти, медичних послуг, ринку праці та місць проживання. Потрібно розглянути можливості забезпечення культурної адаптації та психологічної підтримки для біженців, що сприятиме їхньому швидшому інтегруванню в суспільство.

Також у статті обговорюється важливість співпраці між країнами Європейського Союзу та Україною у сфері міграції та біженців, а також можливість розробки спільних стратегій та програм, спрямованих на розв'язання міграційних питань та підтримку українських біженців.

Необхідно зауважити, що в статті відзначає важливість реформування та удосконалення правового регулювання статусу українських біженців в Європейському Союзі, щоб забезпечити їм кращий захист та сприяти їхній успішній інтеграції в нове суспільство. Заходи, обговорені в статті, можуть стати основою для розробки політичних рішень та законодавчих актів, спрямованих на досягнення цієї мети.

Ключові слова: біженці, Україна, Європейський Союз, міграційна політика, правове регулювання, статус біженця, реформи, права біженців, міграційні виклики.

The article is devoted to the important topic of modern migration policy and legal regulation of the status of refugees from Ukraine in the context of European integration. In connection with the complex events on the territory of Ukraine and the rapid increase in the number of Ukrainian refugees, new challenges and opportunities are opening up for their legal status and integration into the countries of the European Union.

The article analyzes the current state of legal regulation of the status of Ukrainian refugees in the European Union and identifies the problems faced by these refugees. Next, the article highlights promising directions and possible ways of reforming and improving this legal regulation in order to ensure better protection of the rights and interests of Ukrainian refugees, as well as to promote their effective integration into European society.

One of the key directions is to improve procedures for assessing refugee status, reduce administrative barriers to obtaining this status, and establish fast and effective appeal mechanisms. It is also important to consider expanding the list of grounds on which refugee status can be granted, taking into account the specific situations faced by Ukrainian refugees.

The next important aspect is the support and integration of refugees once they have been granted status. This includes providing access to education, health services, the labor market and places to live. It is necessary to consider the possibilities of providing cultural adaptation and psychological support for refugees, which will contribute to their faster integration into society. The article also discusses the importance of cooperation between the countries of the European Union and Ukraine in the field of migration and refugees, as well as the possibility of developing joint strategies and programs aimed at solving migration issues and supporting Ukrainian refugees.

It should be noted that the article notes the importance of reforming and improving the legal regulation of the status of Ukrainian refugees in the European Union in order to provide them with better protection and facilitate their successful integration into the new society. The measures discussed in the article can become the basis for the development of political decisions and legislative acts aimed at achieving this goal.

Key words: refugees, Ukraine, European Union, migration policy, legal regulation, refugee status, reforms, refugee rights, migration challenges.

Постановка проблеми. Починаючи з 24 лютого 2022 року, внаслідок російської агресії проти України, країна почала масову евакуацію своїх громадян. За даними ООН, станом на 1 жовтня 2023 року, понад 8 мільйонів українців були змушені покинути свої домівки, з них понад 4 мільйони виїхали за кордон.

Більшість українських біженців знайшли притулок у країнах Європейського Союзу (ЄС). Для забезпечення їхнього захисту та надання необхідної допомоги, 2 березня 2022 року Європейський Союз активував Директиву 2001/55/ЄС про тимчасовий захист осіб у разі масового напливу біженців. Ця Директива надає українським

біженцям право на легальне перебування, роботу, освіту, медичну допомогу та соціальні виплати на території країн ЄС протягом трьох років.

Продовження війни в Україні ставить під сумнів можливість повернення українських біженців на батьківщину в найближчі роки. Це зумовлює необхідність перегляду та вдосконалення правового регулювання статусу українських біженців у ЄС.

Війна в Україні є наймасштабнішою за останні десятиліття. Вона призвела до масового переміщення людей, які змушені були залишити свої домівки та шукати притулок за кордоном. Європейський Союз відіграв важливу роль

у наданні допомоги українським біженцям. Директива 2001/55/ЄС дозволила українським біженцям легально перебувати, працювати та отримувати допомогу в країнах ЄС. Продовження війни в Україні ставить під сумнів можливість повернення українських біженців на батьківщину в найближчі роки. Це зумовлює необхідність реформування та вдосконалення правового регулювання статусу українських біженців у ЄС.

Основними проблемами, які потребують вирішення, є:

1. Тимчасовий характер захисту. Директива 2001/55/ЄС передбачає надання захисту лише на три роки. Це може призвести до незахищеності українських біженців у разі продовження війни в Україні.

2. Відсутність можливості отримати постійне місце проживання. Директива не передбачає можливості для українських біженців отримати постійне місце проживання в ЄС. Це може ускладнити їхню інтеграцію в європейське суспільство.

3. Невраховування індивідуальних потреб українських біженців. Директива не враховує індивідуальні потреби українських біженців, зокрема тих, хто має особливі потреби, такі як діти, люди похилого віку та люди з інвалідністю.

Реформування та вдосконалення правового регулювання статусу українських біженців у ЄС є важливим завданням, яке дозволить забезпечити ефективний захист та допомогу українським біженцям та їхнім сім'ям.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема біженців, а також питання міжнародної міграції та міграційних процесів в країнах ЄС протягом багатьох років досліджується у працях провідних вітчизняних фахівців у галузі міжнародного права, таких як: К. Піменова, Ю.Ю. Акіменко, В.В. Гомонай, К.М. Левандовські, С.В. Лозінська, О.М. Поліванова, І.В. Бойко, І. В., Кисельова, О. І., Курилюк, Ю., Н. Родінова, П. Овчар, О.А. Швагер, М. Якимчук, С. Соломко, В. Самороков, А.О. Покрасьон, К. Піменова та інші.

Дослідники вважають, що тимчасовий захист є ефективним механізмом для захисту українських біженців, також піддають критиці тимчасовий захист за те, що він є неповним і не забезпечує достатнього захисту для українських біженців. Правове регулювання статусу українських біженців в ЄС є об'єктом подальших досліджень і дискусій. Це пов'язано з тим, що війна в Україні триває, і є ймовірність, що ЄС буде впроваджувати додаткові заходи щодо захисту українських біженців.

Мета статті полягає в аналізі перспективних напрямів реформування та вдосконалення правового регулювання статусу українських біженців у ЄС. Ми виходимо з того, що продовження війни в Україні ставить під сумнів можливість повернення українських біженців на батьківщину в найближчі роки. Це зумовлює необхідність перегляду та вдосконалення правового регулювання статусу українських біженців у ЄС. Для досягнення поставленої необхідно проаналізувати наявні проблеми в правовому регулюванні статусу українських біженців у ЄС, а також запропонувати перспективні напрями їхнього вирішення.

Мета статті не обмежується аналізом перспективних напрямів реформування та вдосконалення правового регулювання статусу українських біженців у ЄС. Мета статті також полягає в забезпеченні ефективного захисту та допомоги українським біженцям та їхнім сім'ям.

Виклад основного матеріалу. 24 лютого 2022 року Росія розпочала повномасштабне вторгнення в Україну. Відтоді мільйони українців були змушені покинути свої домівки та шукати притулку в інших країнах. Європейський Союз відреагував на цю кризу, активувавши Директиву про тимчасовий захист (Temporary Protection Directive) - надзвичайний захід, який забезпечує негайний і колективний захист переміщених осіб у виняткових обставинах масового припливу [4, 5].

Європейський Союз відіграє важливу роль у наданні гуманітарної допомоги та притулку українським біженцям [8]. Однак правове регулювання статусу українських біженців в ЄС залишається складним питанням, яке постійно розвивається. У статті досліджуються перспективні напрями реформування та вдосконалення правової бази, що регулює статус українських біженців в Європейському Союзі, з урахуванням принципів справедливості, ефективності та дотримання прав людини.

Європейський Союз (ЄС) оперативно відреагував на мільйони українських біженців, які рятуються від війни в рідній країні. Директива ЄС про тимчасовий захист (ДТЗ), яка була вперше застосована у відповідь на кризу в Україні, надала українським біженцям негайний доступ до роботи, житла, освіти та охорони здоров'я на всій території ЄС [1].

Директива ЄС про тимчасовий захист українців - це законодавчий акт, ухвалений Європейським Союзом у березні 2022 року у відповідь на російське вторгнення в Україну. Директива передбачає тимчасовий захист українських біженців в ЄС і встановлює низку прав та пільг, на які вони мають право, включаючи доступ до житла, охорони здоров'я, освіти та працевлаштування [4].

Директива є важливим законодавчим актом, оскільки вперше ЄС активував свій механізм тимчасового захисту. Цей механізм був створений у 2001 році, але ніколи раніше не використовувався. Активізація механізму відображає масштаб кризи біженців, спричиненої війною в Україні, та зобов'язання ЄС надавати підтримку тим, хто був переміщений [17].

Директива застосовується до всіх українських біженців, які в'їхали до ЄС з 24 лютого 2022 року. Вона також поширюється на громадян України, які легально проживали в ЄС на цю дату і не можуть безпечно повернутися в Україну [4].

Згідно з директивою, українські біженці мають право на низку прав та пільг, зокрема:

- Дозвіл на проживання терміном на один рік, який може бути продовжений ще на шість місяців у разі необхідності.

- Доступ до житла, охорони здоров'я, освіти та працевлаштування.

- Доступ до фінансової допомоги.

- Доступ до послуг мовної та культурної підтримки.

Директива також накладає низку зобов'язань на держави-члени ЄС, зокрема:

- Зобов'язання ідентифікувати та реєструвати українських біженців.

- Зобов'язання забезпечити українським біженцям доступ до прав і пільг, викладених у директиві.

- Зобов'язання координувати свої дії у відповідь на кризу біженців з іншими країнами-членами ЄС.

Директива ЄС про тимчасовий захист українців є важливим законодавчим актом, який надає вкрай необхідну підтримку українським біженцям. Вона є відображенням зобов'язань ЄС виявляти солідарність і надавати допомогу тим, хто був змушений покинути свої домівки внаслідок війни в Україні [9].

На додаток до прав і пільг, викладених у директиві, українські біженці також мають низку інших прав відповідно до законодавства ЄС, включаючи право на недискримінацію, право на притулок і право на возз'єднання сім'ї [6].

Директива ЄС про тимчасовий захист українців є важливим кроком у забезпеченні доступу українських біженців до підтримки та захисту, яких вони потребують. Однак важливо зазначити, що директива є лише тимчасовим заходом [16]. ЄС повинен продовжувати працювати зі своїми країнами-членами над розробкою довгострокового рішення для українських біженців і підтримувати їхню інтеграцію в європейське суспільство [12].

Однак існує низка сфер, в яких правове регулювання статусу українських біженців в ЄС можна було б покращити. Дослідимо деякі з перспективних напрямків реформування, зокрема:

Збільшення тривалості тимчасового захисту: наразі Директива ЄС про тимчасовий захист надає тимчасовий захист українським біженцям строком на один рік з можливістю продовження ще на шість місяців. Однак, враховуючи затяжний характер конфлікту в Україні, цілком ймовірно, що багатьом українським біженцям доведеться залишатися в ЄС протягом більш тривалих періодів часу. ЄС має розглянути можливість продовження терміну тимчасового захисту для українських біженців або навіть надання їм постійного дозволу на проживання [2].

Покращення доступу до освіти та працевлаштування: хоча Директива ЄС про тимчасовий захист гарантує українським біженцям доступ до освіти та працевлаштування, все ще існують певні проблеми, які потребують вирішення. Наприклад, багато українських біженців не розмовляють мовою країни перебування, що може ускладнити для них пошук роботи або відвідування школи. ЄС має надавати більше підтримки українським біженцям, щоб допомогти їм вивчити мову країни перебування та отримати доступ до освіти і можливостей працевлаштування [14].

Забезпечення доступу до охорони здоров'я: Директива ЄС про тимчасовий захист гарантує українським біженцям доступ до охорони здоров'я, але все ще існують певні бар'єри, які необхідно усунути. Наприклад, деякі українські біженці можуть мати труднощі з пошуком лікаря, який розмовляє їхньою мовою або знайомий з їхньою історією хвороби. ЄС повинен співпрацювати з країнами-членами, щоб забезпечити доступ українських біженців до необхідної медичної допомоги, незалежно від їхніх мовних навичок або історії хвороби [3].

Захист прав вразливих категорій біженців: Директива ЄС про тимчасовий захист передбачає додатковий захист для вразливих категорій біженців, таких як жінки, діти та люди з інвалідністю. Однак необхідно зробити більше, щоб забезпечити захист цих біженців від експлуатації та зловживань. ЄС має працювати з країнами-членами над розробкою та впровадженням конкретних заходів для захисту прав вразливих категорій українських біженців [16].

Сприяння інтеграції: ЄС повинен підтримувати українських біженців в їхній інтеграції в приймаючі громади. Це включає надання їм доступу до мовних курсів, культурно-орієнтаційних програм та інших ресурсів, які допоможуть їм адаптуватися до нового життя. ЄС також має співпрацювати з країнами-членами для сприяння розумінню і толерантності до українських біженців у приймаючих громадах [10].

На додаток до вищезазначених реформ, ЄС також повинен розглянути можливість розробки більш комплексної та довгострокової стратегії управління потоками біженців. Ця стратегія має ґрунтуватися на принципах солідарності, відповідальності та гуманізму. Вона також має бути розроблена на основі консультацій з державами-членами, групами біженців та іншими зацікавленими сторонами [13].

На додаток до перспективних напрямків реформування та вдосконалення, окреслених вище, ЄС також може розглянути наступні:

Розробка більш гармонізованого підходу до імплементації Директиви ЄС про тимчасовий захист: наразі існують певні відмінності в тому, як імплементується Директива ЄС про тимчасовий захист у різних країнах-членах ЄС. Це може призвести до плутанини та невизначеності для українських біженців. ЄС має працювати з країнами-членами над розробкою більш гармонізованого підходу до реалізації Директиви ЄС про тимчасовий захист, гарантуючи, що українські біженці матимуть доступ до однакових прав і пільг, незалежно від того, в якій країні ЄС вони перебувають [5].

Покращення доступу до соціального забезпечення та інших пільг: українські біженці повинні мати доступ до тих самих соціальних виплат та інших послуг, що й громадяни приймаючої країни. Це стосується таких виплат, як допомога по безробіттю, житлові пільги та соціальна допомога. ЄС має співпрацювати з країнами-членами, щоб забезпечити доступ українських біженців до цих необхідних пільг [11].

Сприяння возз'єднанню сімей: ЄС повинен полегшити українським біженцям возз'єднання зі своїми сім'ями. Це включає в себе спрощення процесу отримання віз та надання фінансової допомоги біженцям, які не можуть дозволити собі подорожувати.

Підтримка повернення біженців в Україну: ЄС повинен підтримувати повернення українських біженців на батьківщину, коли це буде безпечно. Це включає надання фінансової допомоги та іншої практичної підтримки біженцям, які бажають повернутися.

ЄС також має відігравати певну роль у підтримці відновлення України. ЄС має надати фінансову та технічну допомогу Україні, щоб допомогти їй відновити економіку та інфраструктуру. Це допоможе створити робочі місця і можливості для українських біженців, які бажають повернутися на батьківщину [7].

Реакція ЄС на українську кризу біженців була безпрецедентною. Однак можна зробити ще більше для покращення правового регулювання статусу українських біженців в ЄС та підтримки їхньої довгострокової інтеграції в приймаючі громади [16]. Описані вище реформи та вдосконалення допоможуть забезпечити українським біженцям можливість жити і працювати в ЄС з гідністю та повагою [15].

Необхідно наголосити, що Директива ЄС про тимчасовий захист стало знаковим рішенням ЄС, і його високо оцінили за надання українським біженцям швидкого і простого способу отримання правового статусу та доступу до основних послуг. Однак на адресу Директиви ЄС про тимчасовий захист лунали й критичні зауваження, зокрема, що вона не забезпечує постійного вирішення проблеми біженців.

Директива ЄС про тимчасовий захист є лише тимчасовим заходом, і з часом біженцям потрібно буде подати заяву на отримання притулку або іншої форми довгострокового проживання в країні, де вони проживають. Це може бути складним і тривалим процесом, і немає жодних гарантій, що біженцям буде надано притулок [4]. Ще одна критика Директиви ЄС про тимчасовий захист полягає в тому, що вона створила навантаження на ресурси деяких країн-членів ЄС, особливо тих, що межують з Україною. Ці країни прийняли непропорційно велику кількість біженців, і вони намагаються забезпечити їх належним житлом, освітою та охороною здоров'я [17].

Незважаючи на ці виклики, Директива ЄС про тимчасовий захист стала рятівним кругом для мільйонів українських біженців. Він надав їм безпечний притулок і можливість відновити своє життя. На додаток до Директиви ЄС про тимчасовий захист, ЄС також зробив інші кроки на підтримку українських біженців. Наприклад, ЄС надав фінансову допомогу країнам-членам, щоб допомогти їм впоратися з напливом біженців. ЄС також призупинив візові вимоги для громадян України, що полегшило їм в'їзд і пересування в межах ЄС.

Висновки. Реформування та вдосконалення правового регулювання статусу українських біженців в Європейському Союзі є нагальним і складним завданням. Зосередившись на спрощенні процедур надання притулку, покращенні умов прийому, сприянні возз'єднанню сімей, впровадженні механізмів тимчасового захисту, сприянні інтеграції, захисті вразливих груп та забезпеченні доступу до правової допомоги, ЄС може дотриматись своїх зобов'язань щодо дотримання прав людини, справедливості

та ефективності. ЄС має співпрацювати з державами-членами, міжнародними організаціями та громадянським суспільством для створення всеосяжних рамок, які поважують гідність і права українських біженців, а також визнають переваги їхньої інтеграції в європейське суспільство.

Війна в Україні спричинила гуманітарну кризу безпрецедентного масштабу в Європі. Мільйони українців були змушені покинути свої домівки, і багато хто з них шукає притулку в Європейському Союзі. ЄС відреагував на кризу, надавши тимчасовий захист усім українським біженцям, які прибувають на його територію. Це дає їм доступ до основних послуг, таких як житло, охорона здоров'я та освіта.

Однак існує низка способів, за допомогою яких правове регулювання статусу українських біженців в ЄС можна було б реформувати та вдосконалити. Один із способів - зробити схему тимчасового захисту більш постійною. Це дало б біженцям більше впевненості та стабільності і дозволило б їм планувати своє майбутнє.

Інший спосіб покращити правове регулювання українських біженців - полегшити їм доступ до ринків праці.

Це допомогло б їм інтегруватися в нові громади і зробити внесок в економіку приймаючих країн. Крім того, ЄС міг би надавати більшу підтримку біженцям, які хочуть повернутися в Україну. Це може включати фінансову допомогу, допомогу з пошуком житла та роботи, а також підтримку в освіті їхніх дітей.

ЄС міг би працювати над поліпшенням координації своєї політики щодо біженців. Це допомогло б забезпечити справедливе і рівне ставлення до всіх біженців, а також доступ до однакових прав і послуг.

ЄС продемонстрував велику солідарність і співчуття у своїй реакції на українську кризу біженців. Однак ще багато чого можна зробити для покращення правового регулювання статусу українських біженців в ЄС. Описані вище реформи допоможуть забезпечити українським біженцям можливість жити і працювати в ЄС з гідністю і повагою. ЄС зобов'язаний захистити українських біженців і допомогти їм відновити своє життя. Реформуючи та вдосконалюючи правове регулювання статусу українських біженців, ЄС може продемонструвати солідарність з Україною та її народом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Акіменко, Ю. Ю. Забезпечення прав і свобод відповідно до Директиви ЄС 2001/55/ЄС від 20.07.2001 року про тимчасовий захист. Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття» (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права) : у 2 т. : матеріали Міжнарод.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 1. С. 408-412.
2. Гомонай, В. В. Правовий режим перебування в ЄС громадян України. Аналітично-порівняльне правознавство. 2022. №5. С. 402-406.
3. Дацюк, Т. К., Мирошниченко, В. О., Волченко, Н. В. Визначення міжнародно-правового статусу біженців у сучасних воєнних реаліях (український досвід). URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/277>
4. Директива Ради 2001/55/ЄС від 20 липня 2001 року. URL: https://court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/war/Direkt_ES_2001_55.pdf
5. Імплементативне рішення Ради (ЄС) 2022/382 від 4 березня 2022 року. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU22006>
6. Кисельова, О. І. Війна в Україні та вимушена міграція як чинники впливу на міграційну політику ЄС. Scientific notes of Lviv University of Business and Law. 2023. №36. С. 137-144.
7. Курилюк, Ю., Родінова, Н., & Овчар, П. Проблеми та перспективи міграційної політики ЄС. Економіка та суспільство: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-46-34>
8. Конвенція про статус біженців. URL: https://www.unhcr.org/ua/wp-content/uploads/sites/38/2021/07/UNHCR70_Key_Messaging_ukr.pdf
9. Левандовскі, К. М. Тимчасовий захист та статус біженця в контексті української кризи. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2022. № 55. С. 88-93.
10. Лозінська, С. В. Тимчасовий захист та статус біженця в умовах збройного конфлікту. Правові засади організації та здійснення публічної влади. 2022. С. 238-241.
11. Піменова, К. Міграція українців до країн Європейського Союзу: актуальні проблеми та подальші перспективи. Наукові заходи Юридичного факультету Західноукраїнського національного університету. 2023. С. 120-123.
12. Покрасьон, А. О. До питання про тимчасовий захист в країнах Європейського Союзу. Правова позиція. 2022. № 2 (35). С. 72-76.
13. Поліванова, О. М., & Бойко, І. В. Основні засади правового регулювання тимчасового захисту громадян України в межах ЄС. Modern scientific research: achievements, innovations and development prospects. 2022. С. 430-435.
14. Швагер, О. А. Деякі аспекти міграційної політики Європейського Союзу щодо осіб, які потребують тимчасового захисту. Суспільно-політичні процеси в Україні та світі: історія, проблеми, перспективи : матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Суми, 29 квітня 2022 р. Суми. 2022. С. 301-305.
15. Якимчук, М., Соломко, С., & Самороков, В. Правовий статус українських біженців у країнах Європи. Аналітично-порівняльне правознавство. 2023. №1. С. 619-625.
16. Bannikova, K., Sviatun, O., Shevchenko, M., Bielousova, N., & Saienko, V. European Union migration policy: Current problems and prospects for analysis. Cuestiones Políticas. 2023. Vol. 41 Issue 78. – P. 440-455.
17. Kortukova, T., Kolosovskiy, Y., Korolchuk, O. L., Shchokin, R., & Volkov, A. S. Peculiarities of the Legal Regulation of Temporary Protection in the European Union in the Context of the Aggressive War of the Russian Federation Against Ukraine. International Journal for the Semiotics of Law-Revue internationale de Sémiotique juridique. 2023. №36(2). P. 667-678.